

ØSTRE LANDSRET

KENDELSE

afsagt den 11. november 2024

Sag BS-29054/2024-OLR
(14. afdeling)

Foreningen Far
og
Landsformand Jesper Lohse
(advokat Matti Emil Taul Korpela for begge)

mod

Statsministeriet
og
Social-, Bolig- og Ældreministeriet
(advokat Sune Fugleholm for begge)

Landsdommerne Michael Kistrup, Benedikte Holberg og Johann Herzog har deltaget i sagens behandling.

Sagsfremstilling

Denne kendelse vedrører spørgsmålet om, hvorvidt betingelserne i retsplejelovens § 226, stk. 1, for at henvise en sag til behandling ved landsret er opfyldt.

Sagen angår, om en række forskellige lov- og administrative bestemmelser og Familieretshusets praksis i behandling af tvister om bopæl og samvær er i strid med ligestillingsloven, og om en række bestemmelser i forskellige love og bekendtgørelser er ugyldige, subsidiært retligt uvirksomme.

Sagsøgerne, Foreningen Far og landsformand Jesper Lohse, har under sagen nedlagt følgende påstande:

"1. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Forældreansvarsloven §§ 17, § 18 og § 18a, CPRlovens § 8, Folkeskolelovens § 36, stk. 3., § 1, stk. 1.,

nr. 2 i BEK nr 1056 af 31/05/2021, § 1, stk. 2 i BEK nr 959 af 14/06/2022, Retsplejelovens § 325, stk. 5, Børnebidragslovens § 13, stk. 2., Lov om individuel boligstøtte (LBKG 2021-02-12 nr. 229) § 7, stk. 3, Børnebidragslovens § 14, stk. 2., Børnebidragslovens § 15, stk. 1., Børnebidragslovens § 19, stk. 1., Dagtilbudsloven § 2, stk. 2., Børn- og Ungeydelsesloven § 4, stk. 2., nr. 2, Børn- og Ungeydelsesloven § 4, stk. 10, 1. pkt., § 31 i LBKG nr. 2433 af 14/12/2021, SU-lovens § 14, stk. 1, Barselslovens § 21b Bekendtgørelse om ret til barselsdagpenge § 8, stk. 1., nr. 2, Servicelovens 109, stk. 1., Forældreansvarsloven § 29B, subsidiært én eller flere af disse bestemmelser, er i strid med ligestillingsloven.

2. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Familieretshusets praksis i behandling af tvister om bopæl og samvær er i strid med ligestillingsloven.

Forskel imellem Bopæl og Samværsforældre:

3. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Forældreansvarsloven §§ 17, § 18 og § 18a, subsidiært en eller flere af disse bestemmelser, er ugyldige, subsidiært retligt uvirksomme.

4. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at CPR-lovens § 8 er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom.

5. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Folkeskolelovens § 36, stk. 3 er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom for så vidt angår begrænsningen af det frie valg til bopælskommunen.

6. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at § 1, stk. 1., nr. 2 i BEK nr 1056 af 31/05/2021 om lægevalg, er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom for så vidt angår sætningen *"Har forældrene fælles forældremyndighed, men hver sin bopæl, har barnet samme læge som den forælder, hvor barnet er bopælsregistreret uanset om lægen eller klinikken har lukket for tilgang"*

7. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at § 1, stk. 2 i BEK nr 959 af 14/06/2022 om tandlægevalg, er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom for så vidt angår sætningen *"I tilfælde af flytning mellem kommuner påhviler ansvaret for færdiggørelse den ny bopælskommune."*

8. De sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Retsplejelovens § 325, stk. 5 om forhøjelse af indtægtsgrænse for hvert hjemmeboende børn, er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom.

9. De sagsøgte tilpligtes at anerkende, at kapitel 3.1.1. og pkt. 5.7. i Vejledning om Familierettens behandling af forældreansvarssager er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom.

Ikke samme adgang til støtte i forbindelse med Voldsofre

10. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Servicelovens 109, stk. 1., er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom, for så vidt angår begrænsningen af at støtte alene gives *"kvinder"*.

11. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Forældreansvarslovens § 29b er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom, for så vidt angår begrænsningen af at muligheden for at forhindre samværsanmodninger alene kan anvendes af kvinder, jf. Serviceloven § 109, stk. 1.

Velfærdsydelser:

12. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Børnebidragslovens § 13, stk. 2., er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom, for så vidt angår udvidet pligt til at betale tilskud for den forælder, der har mindst samvær med barnet.

13. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Børnetilskudsloven § 3 er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom, for så vidt angår henvisningen til Børnetilskudsloven § 2, stk. 1, nr. 2.

14. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Lov om individuel boligstøtte (LBKG 2021-02-12 nr. 229) § 7, stk. 3 er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom (boligstøtte for bopælsforælder).

15. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at § 31 i LBKG nr. 2433 af 14/12/2021 er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom (ekstra uddannelsestilskud for bopælsforældre)

16. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at SU-lovens § 14, stk. 1 er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom, for så vidt angår sætningen "Den uddannelsessøgende, der er enlig forsørger, får dog efter ansøgning ekstra uddannelsesstøtte i indtil 12 måneder" (udvidet uddannelsesstøtte for bopælsforældre).

17. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Børnebidragslovens § 14, stk. 2., er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom (Uddannelsesbidrag).

18. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Børnebidragslovens § 15, stk. 1., er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom (konfirmationsbidrag).

19. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Børnebidragslovens § 19, stk. 1., er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom (Dåbsbidrag).

20. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Dagtilbudsloven § 2, stk. 2., er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom, for så vidt angår ret til tilskud for den forælder der har størst tilknytning og udelukkelse af tilskud for den anden forælder.

21. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Dagtilbudsloven § 71, er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom, for så vidt angår begrænsningen af tilskud fra/til tilbud i "opholdskommunen".

22. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Børn- og Ungeydelsesloven § 4, stk. 2., nr. 2, subsidiært en eller flere af disse bestemmelser, er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom.

23. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Børn- og Ungeydelsesloven § 4, stk. 10, 1. pkt. er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom.

Barsels- og Fædreorlov:

24. De Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Barselslovens § 21b, stk. 1, jf. § 21, stk. 1., er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom, for så vidt angår begrænsningen ved, at udvidet barselsdagpenge alene gælder for bopælsforælderen.

25. De sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Bekendtgørelse om ret til barselsdagpenge § 8, stk. 1., nr. 2, er ugyldig, subsidiært retligt uvirksom, for så vidt angår bopælsforælderen fortrinsstillede ret til barsel i tilfælde af uenighed."

Statsministeriet har nedlagt påstand om afvisning, subsidiært frifindelse.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har over for sagsøgernes påstand 1, 4-9, 14-16 og 20-25 nedlagt påstand om afvisning, subsidiært frifindelse, og over for sagsøgernes påstand 2-3, 10-13 og 17-19 nedlagt påstand om afvisning.

Sagen er af Københavns Byret ved kendelse af 4. maj 2024 (BS-39136/2023-KBH) henvist til Østre Landsret, jf. retsplejelovens § 226. Af kendelsen fremgår:

"Som påstandene er nedlagt, angår sagen, om en række lov- og administrative bestemmelser er i strid med ligestillingsloven. Sagen angår til lige, om Familieretshusets behandling af tvister om bopæl og samvær er i strid med ligestillingsloven. Sagsøgerne har henvist til, at ligestillingsloven gennemfører direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser. De har endvidere blandt andet henvist til artikel 21 og 23 i EU's Charter for grundlæggende rettigheder, artikel 8 og 14 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og artikel 2 og 3 i FN's Børnekonvention.

Retten bemærker herefter, at sagen navnlig angår lovfortolkning og fortolkning af EU-retlige og menneskeretlige bestemmelser.

Den bevisførelse, sagsøgerne foreløbigt har påberåbt sig i form af statistisk materiale, indebærer efter sin art ikke konkrete men generelle bevismæssige vurderinger.

På det foreliggende grundlag finder retten endvidere efter en samlet vurdering, at sagen umiddelbart kan have generel betydning for rets-anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt.

Betingelserne for henvisning til landsretten er således opfyldt.

Det forhold, at der i sagen er rejst formalitetsindsigelser, kan efter det anførte i "Notat fra Underudvalget om sagstilgangen til Højesteret" ikke føre til en anden bedømmelse."

Parternes anbringender i hovedsagen

Sagsøgerne har til støtte for de nedlagte påstande overordnet anført, at påstandene og de konkrete bestemmelser eller dele heraf, der anfægtes, må ses i en større sammenhæng med hinanden, hvilket er begrundet i bestemmelsernes retsvirkninger og de deraf afledte følger i andre bestemmelser/sammenhænge. De enkelte påstande kan således alene til en vis grad bedømmes isoleret uden inddragelse af de yderligere påstande.

Dansk lovgivning må ikke være i strid med ligestillingslovgivningen, herunder de formål og hensyn, som ligestillingslovgivningen tilsigter at varetage, og/eller Danmarks internationale forpligtelser i relation til ligestilling mellem kvinder og mænd. Uanset en eventuel kønsneutral formulering af og hensigt med de i påstandene anførte bestemmelser, må den praksis, hvorunder bestemmelserne finder anvendelse, ikke udmønte sig i en direkte eller indirekte kønsbaseret forskelsbehandling.

Ligestillingslovens formål er at fremme ligestilling mellem kvinder og mænd og modvirke direkte og indirekte forskelsbehandling på grund af køn, jf. lovens § 1. Lovens § 2 indeholder forbuddet mod direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af køn. Det fremgår bl.a. heraf, at en bestemmelse, en betingelse eller praksis, der tilsyneladende er neutral, ikke må stille personer af det ene køn særligt ufordelagtigt i forhold til personer af det andet køn (indirekte forskelsbehandling). Det følger af ligestillingslovens § 3 b, stk. 1, at bestemmelser, der strider mod §§ 2 og 2 a, og som indgår i individuelle eller kollektive kontrakter, virksomheders interne reglementer og vedtægter for foreninger og fonde m.v., er ugyldige. Det gøres gældende, at princippet deri finder tilsvarende anvendelse over for offentlige myndigheder i deres lovarbejde, og at bestemmelser, der strider mod §§ 2 og 2 a, således er ugyldige. Det er i denne forbindelse afgørende, at sådanne bestemmelser ikke udarter sig i en praksis, der forskelsbehandler på grund af køn. Efter ligestillingslovens § 4 skal offentlige myndigheder inden for deres område arbejde for ligestilling og indarbejde ligestilling i al planlægning og forvaltning. Hertil kommer Danmarks internationale forpligtelser, såsom Chartret om Grundlæggende rettigheder artiklerne 20, 21 og 23, artikel 10 i TEUF, Direktivet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til varer og tjenesteydelser (2004/113/EF), Ligestillingsdirektivet (2006/54/EF) samt EMRK artikel 14 (forbud mod forskelsbehandling).

Det gøres gældende, at de i påstandene anførte bestemmelser eller dele heraf/forhold deri samt Familieretshusets praksis i behandling af tvister om bopæl og samvær er i strid med ligestillingsloven og/eller Danmarks internationale forpligtelser. Det gøres endvidere gældende, at det fremlagte statistiske materiale er egnet til at belyse den kønsbaserede forskelsbehandling.

Over for de sagsøgte afvisningspåstande har sagsøgerne gjort gældende, at de nedlagte påstande har den fornødne klarhed til at kunne danne grundlag for behandlingen af sagens realitet.

Foreningen Far har som vedtægtsbestemt formål at virke for, "at børn i alle familieformer i videst muligt omfang kan have en tæt kontakt til sine forældre, og at begge forældre kan bevare indflydelse på deres børns opvækst. Endvidere at sikre børns og forældres rettigheder i samfundet ved at forældrene er ligestillet gennem lovgivning, doms og administration praksis, samt så vidt som muligt at støtte relevant forskning indenfor børne- og familieområdet."

Efter fast retspraksis inddrages det vedtægtsbestemte formål i vurderingen af foreningers søgsmålskompetence, jf. f.eks. Østre Landsrets dom af 29. juni 2021, hvor Foreningen imod Ulovlig Logning havde en retlig interesse og søgsmålskompetence inden for et emne som omfattet af foreningens formål. Hertil kommer, at der ikke er andre mere oplagte sagsøgere vedrørende de i sagen omhandlede spørgsmål af generel samfundsmæssig interesse, hvorfor det overordnet gøres gældende, at Foreningen Far har søgsmålskompetence og retlig interesse i sagen

De sagsøgte har til støtte for afvisningspåstandene gjort gældende bl.a., at sagsøgerne ikke har retlig interesse i at få prøvet påstandene, idet der ikke foreligger en konkret retstvist. Vurderingen af, om sagsøgerne har en tilstrækkelig retlig interesse i sagen, bedømmes i forhold til de nedlagte påstande. Sagsøgerne har nedlagt påstand om, at ministerierne skal anerkende, at en række forskellige love og bekendtgørelser "er i strid med ligestillingsloven". Sagsøgerne har endvidere nedlagt påstand om, at ministerierne skal anerkende, at Familieretshusets praksis i behandling af tvister om bopæl og samvær "er i strid med ligestillingsloven".

Endelig har sagsøgerne nedlagt påstande om, at ministerierne skal anerkende, at en række bestemmelser i forskellige love og bekendtgørelser "er ugyldig" eller "subsidiært retlig uvirksom". Retlig interesse og søgsmålskompetence forudsætter ifølge retspraksis som udgangspunkt, at sagsøgerne er direkte, væsentligt og individuelt berørt af de nedlagte påstande, og at spørgsmålet, som søges afklaret, er aktuelt. Heri ligger bl.a., at det som udgangspunkt ikke anerkendes, at domstolsprøvelsen sker som ren abstrakt normkontrol. Således kan en borger ikke anlægge en sag, kun fordi denne har opdaget en mulig uoverensstemmelse mellem forvaltningens praksis og lovgivningen eller ønsker en stillingtagen til et problem vedrørende sine forhold, som måske kan vise sig i fremtiden, jf. Højesterets dom af 30. januar 2013 (gengivet i UfR 2013.1162).

Sagsøgerne kan ifølge fast retspraksis således ikke bede om domstolens abstrakte stillingtagen til retstilstanden på et givent område, herunder om forskel-

lige love og bekendtgørelser er i uoverensstemmelse med ligestillingsloven eller er "ugyldige" eller "retligt uvirksomme", ligesom sagsøgerne af samme årsag ikke kan bede om rettens stillingtagen til, om Familieretshusets praksis i behandling af tvister om bopæl og samvær "er i strid med ligestillingsloven". Desuden er de af sagsøgerne nedlagte påstande ikke egnede til at danne grundlag for en domstolsprøvelse.

De sagsøgte har anmodet om, at de anførte formalitetsindsigelser udskilles til forlods afgørelse, jf. retsplejelovens § 253.

Til støtte for de nedlagte påstande om frifindelse er det gjort gældende, at Statsministeriet og Social-, Bolig og Ældreministeriet ikke er rette sagsøgte. Ingen af sagsøgernes nedlagte påstande vedrører retsforskrifter, som henhører under Statsministeriets ressortområde. Sagsøgernes nedlagte påstande 1, 4-8, 14-16 og 20-25 vedrører endvidere ikke retsforskrifter, som henhører under Social-, Bolig- og Ældreministeriets ressortområde. Ministerierne er således ikke rette sagsøgte. Sagsøgerne har nedlagt påstand 9 om, at ministerierne skal anerkende, at domstolenes vejledning om familierettens behandling af forældreansvarssager om tvangsfuldbyrdelse er ugyldig, subsidært retlig uvirksom. Det er ikke angivet, hvorfor sagsøgerne har valgt at sagsøge ministerierne i forhold til denne påstand. Rette sagsøgte er hverken Social-, Bolig- og Ældreministeriet eller Statsministeriet, idet påstand 9 vedrører en vejledning fra domstolene.

Endvidere gøres det gældende, at sagsøgerne ikke har påvist, at de af påstandene omfattede love, bekendtgørelser eller praksis skulle være i strid med ligebehandlingsloven, ligesom sagsøgerne ikke har påvist, at anvendelsen heraf skulle føre til usaglig forskelsbehandling. Det bemærkes i den sammenhæng, at Ministeriet for Digitalisering og Ligestilling den 7. februar 2024 fremsatte et forslag til lov om ændring af lov om social service og forskellige andre love, som har til formål at sikre en ligestilling af krisecentertilbud, så mænd udsat for vold i en nær relation og deres eventuelt ledsagende børn kan få støtte og omsorg på krisecentre i lighed med kvinder. Lovforslaget er trådt i kraft den 15. april 2024.

Parternes bemærkninger til spørgsmålet om henvisning

Sagsøgerne har anmodet om, at sagen henvises til behandling ved landsretten i 1. instans og har til støtte herfor anført navnlig, at sagen angår konkret lovfortolkning af en række lovbestemmelser og disses samspil med ligestillingslovens regler, ligesom sagen i øvrigt omhandler et utvivlsomt principielt retligt spørgsmål, idet den omhandler problematikken ved den nuværende lovgivning og forvaltningspraksis set i forhold til et ligestillingssynspunkt. Herudover taler selve det faktum, at sagen angår en række påstande, som nødvendigt må ses i en større sammenhæng, begrundet i bestemmelseernes retsvirkninger og de deraf afledte følger i andre bestemmelser/sammenhænge, at der bør ske henvisning. Sagen er ikke kendetegnet ved en konkret bevismæssig vurdering eller en

skønsmæssig afvejning uden vidererækkende betydning, eftersom sagen angår en konkret lovfortolkning af en række bestemmelser og konkrete bestemmelsers forenelighed med Danmarks øvrige internationale forpligtelser. Den juridiske rækkevidde af en afgørelse i sagen vil utvivlsomt være af særdeles omfattende betydning for lovområdet, hvilket understreger sagens principielle karakter. Der er et betydeligt behov for at få spørgsmålet om fortolkningen af de konkrete lovregler fastlagt, ligesom denne afklaring i sig selv er af væsentlig samfundsmæssig betydning, idet fortolkningen berører grundlæggende rettigheder for fraskilte fædre såvel som disses børn. For henvisningen er sagens materielle påstande afgørende og ikke, hvorvidt der foreligger formalitetsindsigelser.

De sagsøgte har protesteret mod, at sagen henvises til landsret i 1. instans, og har i den forbindelse anført navnlig, at søgsmålsgrundene er så abstrakt og generelt formuleret, at det ikke står klart, hvilke principielle spørgsmål sagen kunne give anledning til, ligesom sagsøgerne heller ikke har kvalificeret et sådant principielt spørgsmål, som er en betingelse for at henvise sagen til behandling ved landsretten. På det foreliggende grundlag ses sagen i øvrigt at bero på konkrete bevisvurderinger, da sagsøgerne har fremlagt et omfattende statistisk materiale til støtte for deres påstande og derudover har begæret afhøring af op til ni vidner. Derudover giver sagen anledning til en række væsentlige processuelle spørgsmål om retlig interesse, søgsmålskompetence og rette sagsøgte, som under alle omstændigheder skal afklares, før der kan tages stilling til, om sagen rejser principielle spørgsmål. Det gælder så meget desto mere, fordi sagsøgerne har gjort gældende, at de enkelte påstande ikke kan bedømmes isoleret uden inddragelse af de yderligere påstande, der udgør det samlede billede. Det må derfor også anses for tvivlsomt, at sagsøgerne vil være i stand til endeligt at kvalificere den retlige usikkerhed, før de processuelle spørgsmål er blevet håndteret.

Landsrettens begrundelse og resultat

Efter retsplejelovens § 226, stk. 1, kan byretten efter anmodning fra en part henvise en sag til behandling ved landsret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt.

Efter retsplejelovens § 226, stk. 5, skal landsretten af egen drift påse, at betingelserne for at henvise sagen til behandling ved landsretten i 1. instans, jf. retsplejelovens § 226, stk. 1, er opfyldt.

Sagen drejer sig om, hvorvidt en række forskellige lov- og administrative bestemmelser samt Familieretshusets praksis i behandling af tvister om bopæl og samvær er i strid med ligestillingsloven, og om en række andre lov- og administrative bestemmelser er ugyldige eller "retligt uvirksomme" som følge af, at disse er i strid med ligestillingsloven og/eller Danmarks internationale forplig-

telser. Sagen rejser derudover spørgsmål om bl.a. retlig interesse, søgsmålskompetence og påstandenes udformning.

Landsretten finder efter en samlet vurdering, at sagen på det foreliggende grundlag ikke indebærer en sådan principiel stillingtagen af mere generel rækkevidde, at den bør kunne indbringes for Højesteret som 2. instans uden særlig tilladelse.

Sagen sendes derfor tilbage til byretten til fortsat behandling.

THI BESTEMMES:

Landsretten afviser at behandle sagen i 1. instans og sender sagen til byretten til fortsat behandling.

Sagen sluttet.

Publiceret til portalen d. 11-11-2024 kl. 13:46

Modtagere: Advokat (L) Matti Emil Taul Korpela, Advokat (H) Sune Fugleholm, Sagsøger Jesper Lohse, Sagsøger Foreningen Far, Sagsøgte Statsministeriet, Sagsøgte Social-, Bolig- og Ældreministeriet